

האליזר

עלון לשבת קודש

בס"ד

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

לע"נ יוסף בן אליה וחממה ז"ל לבית גיאת

לע"נ משה בן זילפה ואליאס ז"ל לבית חיימי

כג' תמוז תשפ"ב 1434 (שנה כז')

נושא השבוע: הכותל המערבי

ההפטרה: "דברי ירמיהו" (ירמיה א')

פרשת מטות - שבת מברכין

ראש חודש אב יחול אי"ה ביום שישי מולדו בליל שישי בשעה 20:32 ו-4 חלקים

"וידבר משה אל העם..החלצו מאתכם אנשים לצבא...לכתת נקמת ה' במדין" (לא ג.)

"החלצו מאתכם" - החלצו מתוך הגלות של עצמכם, בהיותכם משועבדים לחומרות וליצרים, כי רק אז תהיו "אנשים לצבא" - אנשי לגיונו של הקב"ה.

בימים אלו אנו מתאבלים ביתר שאת על חורבן בית המקדש והגלות בה אנו נתונים, אם כן כיצד נוכל להיחלץ מגלות זו? ע"י שנחלץ מהחומרות והריצה אחרי הכסף ונעמיד מול עינינו את העיקר קרי נרדוף אחרי מצוות ומעשים טובים וניחל ונתפלל לביאת משיח צדקנו ולבנין בית המקדש השלישי ברחמים.

"והייתם נקים מה' ומישראל" (לב, כב)

מובא במשנה שקלים (פ"ג מ"ב) שאת תרומות מחצית השקל היו מניחים בלשכת המקדש ולא היו נכנסים לאותה לשכה לא בשרוולים חפותים ולא בנעלים שלא יחשדוהו שהטמין שם ממעות הקודש ויתקיים בו "והייתם נקים מה' וישראל" - כי כשם שאדם צריך לצאת ידי המקום כך צריך הוא לצאת ידי הבריות. אדם בכל מהלך חייו צריך לקדש את מעשיו והליכותיו שלא יחשדוהו במעשים שאינם ראויים ליהודי, בנו של מלך העולם כי כשאדם נוהג בישרות והגינות רוצים אחרים ללכת בדרכיו ולהיות כמותו ושם שמים מתקדש.

(מעין השבוע, ד.ע.)

ה"קריעה" - זכות שהיא חובה!

השקפת היהדות

סיפר אברך מאשדוד: במוצאי שבת אחת הגעתי לכותל המערבי ואז

נזכרתי שצריך לקרוע את החולצה לאות אבל כשרואים את מקום המקדש חרב.

התלבטתי מאוד מה לעשות, היות והייתי לבוש בחולצה שבתית יקרה והיה חבל לי לאבדה ולקלקלה.

לאחר התלבטות קצרה אזורתי עוז דקדושה ועשיתי קריעה כפי שמצווה אותנו ההלכה... חלפו מספר

ימים, אחרותי שהגיעה לביקור מארה"ב הביאה לי במתנה 2 חולצות יקרות שכל אחת מהן שווה \$50,

כי כשנעושים רצונו של מקום הקב"ה לא נשאר חייב...

מובא בגמרא תענית (ל): "כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה, ושאינו מתאבל על ירושלים

אינו רואה בשמחתה". בבואנו לכותל המערבי (מעל 30 יום מהביקור הקודם) מזדמנת לפנינו מצוות אבלות -

לעשות קריעה בדש חולצתנו, כאות צער על חורבן בית המקדש ועל כי "שועלים" הילכו בו.

ושואלים אנו את עצמנו כיצד לא ידענו זאת? וכיצד לא ראינו אנשים עושים זאת?

התשובה לכך מורכבת מכך שחלק מהבאים הם תיירים גויים מחו"ל, חלקם שאינם שומרים תורה

ומצוות ולא מודעים לכך, חלקם ירושלמים שמזדמנים לכותל הרבה ואינם צריכים לקרוע וחלק הבאים

בשבתות, ימים טובים וחול המועד שבזמנים אלו לא קורעים.

רק הבאים בימים רגילים [כמפורט בהלכות] מעל ל-30 יום מביקורם הקודם צריכים לקרוע כמובא

בשולחן ערוך לרבינו יוסף קארו שמחייב כל יהודי לקרוע בראותו את הכותל ואזור הר הבית החרב.

ע"פ "אור החיים" אופק תל אביב * לא לעיין בזמן תפילה * שקיעה 7:45-7:42 * סוף זמן ק"ש 8:35-8:37

כניסת שבת: 7:25

יציאת שבת: 8:16

יציאת שבת: 9:10

ואפשר לעשות זאת בלי הרבה התלבטויות שמקורם ביצר הרע המעלה ספקות בליבנו, ולהביא איתנו חולצה ישנה וללבוש אותה ושם לקרוע ולחזור ללבוש את חולצתנו הקודמת ופתרונות נוספים ראה בהלכות והקורע מביע בכך את צערו על חורבן הבית יזכה לעתיד לבוא לראות את ירושלים בבניינה.

נקמה יהודית!

(מפי בנימין ורצברגר ז"ל ניצול שואה)

מעשה שהיה

"יהודים ארורים, אתם חולמים על ירושלים? אף אחד מכם לא יזכה להגיע לשם. כולכם תתפגרו פה" – הבטיח חייל ה-SS לבנימין ורצברגר וחבריו במחנה ההשמדה מטהאוזן בשנת 1944, אך דווקא המשפט הזה הוא מה שנתן לבנימין את הכוח לעמוד מול כל האתגרים ולשרוד את הזוועות של השואה. את החלום להגיע לירושלים נצר בליבו וכשיצא לפנסיה, במקום לנוח החליט לעבור לירושלים ולעבוד בכותל כעובד ניקיון.

"עברתי שבעת מדורי גיהנום, קיבלתי מכות רצח, עברתי השפלות, הורעבתי בשיטתיות. אולצתי לעבוד בעבודות פיזיות קשות ביותר שאיימו בכל פעם מחדש להכריע את גופי הכחוש. לאחר כמה שנים, הוגלתי יחד עם אלפי יהודים לגבול אוסטריה-הונגריה, צעדנו ימים ולילות, כמעט ללא מזון וללא שתייה. מי שתש כוחו או שסטה מהדרך, נורה על ידי הנאצים.

אחד היהודים שהיה חייב להכניס משהו לפיו מרוב רעב, תלש עשב בצד הדרך, בתוך שניות הוא הפך לגוויה, זה היה נורא... מרבית הצועדים לא שרדו. אחרי צעדה שארכה שבועות ארוכים, הגענו למחנה ההשמדה מאוטהאוזן באוסטריה צילית. הייתי אז בן 17 כשהגעתי למחנה הזה שהפך לאחד המחנות האיומים ביותר, מאוחר יותר גורשנו למחנה אחר הנמצא בסמיכות.

ב-5 למאי, שוחררתי עם היהודים ששרדו, על ידי הצבא האמריקני. אחרי מסע בירורים מקיף גיליתי כי נשארתי בודד, היו לי אח ושתי אחיות, כולם נרצחו על ידי הנאצים י"ש. לאחר מסע נדודים מפרך הצלחתי לעלות לארץ, בתוך זמן מצאתי את עצמי במלחמת השחרור, ולאחריה, זכיתי להקים בית בישראל.

ברוך ה' זכיתי להקים משפחה וכולם למדו בישיבות והתחנכו בדרך התורה והמצוות. במהלך השנים, עבדתי בעבודות שונות ולא התעצלתי להביא משכורת לביתי.

כשפרשתי לגמלאות, משפחתי הייתה מאושרת שאהיה במחיצתם, אלא שהיו לי תוכניות אחרות. תקופה קצרה לאחר שיצאתי לגמלאות, פניתי למשרדי הכותל המערבי: "אני רוצה לעבוד כאן", ביקשתי. המנהל התפעולי הביט בי במבוכה ואמר: "אתה אדם מבוגר, אין לנו מה להציע", אבל אני התעקשתי: "אני אעשה מה שתבקשו, תן לי לעבוד כאן ולא תתאכזב". משלא נותרה לו ברירה, הוצע לי לנקות את רחבת הכותל, ולא היה מאושר ממני.

בכל בוקר, הייתי קם בחמש, כדי להספיק להגיע בשש לכותל. ראיתי בזה שליחות, הייתי מאושר. כשהיו שלגים, הלכתי ברגל על מנת לא להחמיץ אף יום עבודה. מעולם לא הסתכלתי על השעון, כל דקה רציתי לתרום כמה שאני יכול. בכל פעם שניקיתי את אבני הכותל, שממנו לא זזה שכינה מעולם, הרגשתי שאני נוקם באותו קצין נאצי, זו הנקמה הכי יהודית שיש.

בנימין ורצברגר נפטר ביום שלישי כ חשון תשפ"ב, יום לאחר יום הולדתו ה-95 מוקף במשפחתו ואוהביו, הוא הספיק להגיד "שמע ישראל" לפני שהשיב את נשמתו למרומים.

רב הכותל המערבי והמקומות הקדושים, הרה"ג שמואל רבינוביץ שליט"א ספד לבנימין ואמר: "השבוע נפרדנו בעיניים דומעות ובלב מלא תודה מאהובנו, איש הכותל, בנימין זאב ורצברגר זצ"ל. בנימין, אוד מוצל מאש, שרד את כל מוראות השואה וזכה לעלות ארצה ולהקים בה משפחה לתפארת. בנימין התייצב במשרדי הקרן למורשת הכותל ובפיו בקשה אחת – להיות עובד ניקיון בכותל המערבי, לקבל את פני עולי הרגל ולנקות את אבניו. את מדי הסדרן לבש מדי יום בחדרת קודש, כבגדי כהן בעבודתו, ובחיוך נעים על שפתיו קיבל כל אחד ואחת

ממילויני המבקרים בכותל המערבי ובמנהרות הכותל. חיבה יתרה הייתה לבנייני לבני המצווה הרבים שהיו מגיעים לכותל. בימי שני וחמישי, ימי הקריאה בתורה, היה ממתין להם עם סוכריות ומכתב אישי שכתב להם. אנו, ראינו את בנימין כחלק בלתי נפרד מהכותל המערבי, אכן מאבניו. בנימין סימל בעינינו את נצחיות הקשר בין העם היהודי לאבנים העתיקות, ואת שרשרת הדורות היהודית ששרדה את התחומות האיומים ביותר. זכינו לחגוג איתו את כניסת נינו לעול מצוות בכותל המערבי. לאחר שנפטר – ליווינו אותו במסע נצחון אחרון של מי שניצב מול המוות בשואה ויכול לו. בנימין, נקה את אבני ירושלים של מעלה כדי שיתחברו מהרה אל ירושלים של מטה, תהא נשמתך צרורה בצרור החיים....

הלכות קריעה בכותל המערבי

פינת ההלכה

א. הרואה את מקום בית המקדש בחורבנו [כיפת הסלע [הזהב] שעל הר הבית או הכותל המערבי/חזון עובדיה ארבע תעניות לרש"ל עובדיה יוסף עמ' תלח] חייב לקרוע (ש"ע אור"ח סי' תקס"א ס"ב) כדין אבל על מתו (ע"פ ש"ע ס"ד).

הסבר: אמנם ה'שולחן ערוך' כתב שגם הרואה את ירושלים בחורבנה צריך לקרוע אבל ב"ה ירושלים בשלטון ישראל והולכת ונבנית כל הזמן, אבל מקום המקדש עומד בחורבנו ונשלט ע"י הישמעאלים וגם אין אנו יכולים להיכנס לשם כי כולנו טמאי מתים (ילקו"י לרש"ל יצחק יוסף ארבע תעניות סי' תקס"א ס"ה, חזו"ע עמ' תלח).

מהרבנים גדולי הדור שאומרים שצריך לקרוע: מר"ן הרשל"צ עובדיה יוסף (חזו"ע סס), מר"ן הרשל"צ יצחק יוסף (ילקו"י סס), מר"ן הגאון בן ציון אבא שאול (ש"ת אור לאיון ח"ג פ"ל ס"ה), מר"ן הגאון משה פיינשטיין (ילקו"י סס), הגאון הרב שמואל הלוי ואזנר (ש"ת שצט הלוי ח"ז סי' עח), הגאון רבי יעקב קנייבסקי-הסטייפלר (אורחות רבינו (תשע"ד) ח"ב עמ' קפג), מר"ן רבי אברהם ישעיהו קרליץ- "החזון איש", הגאון יצחק רצאבי (ש"ע המקור ענין יצחק ח"ג פ"ק ס"ה, הרה"ג יהודה אליעזר ולדנברג ש"ת א"ז אליעזר ח"ט ס' לט), הגאון בן ציון מוצפי (נאחר שלו), מר"ן הגאון יוסף שלום אלישיב (ילקו"י הערה יד) ומר"ן הרשל"צ מרדכי אליהו (דרכי הלכה לגר"מ אליהו עמ' תעז) מר"ן הגאון שלמה זלמן אויערבאך (סס) ועוד.

ב. קריעה זו יש לעשות כל פעם מחדש כשבא לכותל המערבי, אם חלפו 30 יום מהפעם האחרונה שהיה, ואם פחות מכך אינו צריך לקרוע (ש"ע ס"ה) [אפילו שבפעם האחרונה לא קרע כי היה זה ביום שלא קורעים כחול המועד וכדו' וכעת שהגיע לפני 30 יום לא קורע] (דרכי הלכה לגר"מ אליהו עמ' תעז). הגר בירושלים [שבאזור החומות] לא חייב לקרוע, אפילו שמגיע לכותל לאחר 30 יום מביקורו הקודם (משנ"ב ס"ק יז), מכל מקום הגר בירושלים בשכונות החדשות רבים נהגו להקל שלא לקרוע והמחמיר תבוא עליו ברכה [לקרוע כמו הגר מחוץ לירושלים] (חזו"ע עמ' תלט, ילקו"י ס"טו, עיין בפסקי תשובות לגר"ש רבינוביץ סי' תקס"א ס"ג).

הרואה את הכותל במצלמות הכותל בשידור חי דרך האינטרנט, אינו צריך לקרוע ולכן לא נחשב לראיה שתפטור אותו מקריעה שיבקר בכותל לפני 30 יום מראיה זו (כן פסקו מר"ן הרש"ל שלמה משה עמאר, הגאון אב"ד ליון בוארון, הגאון אביגדור נבאלל בש"ת שערי ליון ח"ב סי' כ"א לגר"ש רבינוביץ).

ג. אם הגיע לכותל ביום שאינו יום של חול רגיל כגון:

* **ביום שבת או יום טוב** [או יום טוב שני של גלויות לבני חו"ל] : אסור לקרוע (חזו"ע עמ' תלט-תמ, ילקו"י ס"ז, פסקי תשובות ס"ג), ואם נשאר שם עד מוצאי שבת/י"ט - אינו חייב לקרוע (חזו"ע עמ' תלט, ילקו"י ס"כא וס"ק כ"א, ש"ת מנחת שלמה לגר"ש אויערבאך ח"א סי' עג).

* **במוצאי שבת או יום טוב** : ספרדי- צריך לקרוע (עיין ילקו"י ס"כא, וכן בקו ההלכה הספרדי).
אשכנזי- יש קורעים ויש שאינם קורעים עיין פסקי תשובות ס"ק 12).

* **ערב שבת ויום טוב אחרי חצות היום** :

ספרדי- צריך לקרוע (ילקו"י ס"ז, חזו"ע סס) וערב פסח אחר חצות המקל לא לקרוע יש לו על מי לסמוך (חזו"ע אכלות ח"א עמ' רסח).

[הגרים בירושלים בשכונות החדשות (שכתבו שהמחמיר לקרוע תבוא עליו ברכה) כאן (ערב שבת/י"ט) לא צריכים לקרוע] (ילקו"י ס"יח).

אשכנזי- יש קורעים (החזון איש- מר"ן רבי אברהם ישעיהו קרליץ, הסטייפלר- מר"ן רבי יעקב קנייבסקי בוארון רבינו ח"ב עמ' קמט, ש"ת אבני יספה ח"ב סי' כה ענף ג) ויש שאינם קורעים (פסקי תשובות ס"ג).

* **בחול המועד:** אין לקרוע (חזו"ע עמ' תמ, אור לאיון סס, ילקו"י ס"ז, מנחת שלמה ח"א סי' עג).

* **בפורים** [ושושן פורים] וחנוכה: ספרדי- צריך לקרוע (ילקו"י ס"טו).

אשכנזי- אינו צריך לקרוע (פסקי תשובות ס"ג).

* **ראש חודש ושאר ימים שאין בהם תחנון:** צריך לקרוע (פסקי תשובות סס, ילקו"י ס"טו).

וכן בתשעה באב אף שנקרא מועד צריך לקרוע (כי זא מועד ארבע תעניות סי' תקס"א).
 ד. החיוב לקרוע הוא על כולם כולל הנשים (ילקו"י ס"יט, פסקי תשובות ס"ד) אבל קטנים [פחות מגיל מצוות]
 פטורים ואין חייבים לחנכם לכך (פסקי תשובות ס"ט). גדול [מגיל 13] הסמוך על שולחן אביו [=הבגדים
 שייכים לאבא] הנכון שיבקש ממנו רשות בפירוש כדי שיוכל לקרוע (ילקו"י ס"ק ט).
 עיוור אינו חייב לקרוע [שהרי זה תלוי בראיה] (ילקו"י ס"כב, חזו"ע עמ' תמ, שו"ת לז' אליעזר ח"ט סי' לט).
 ה. קודם הקריעה יאמר: "בית קדשנו ותפארתנו אשר הללך בו אבותינו היה לשרפת אש וכל
 מחמדנו היה לחרבה" (ישעיה סד, י) (שו"ע ס"ב, חזו"ע אכלות ח"א עמ' רסו) מ"מ אין אמירה זו מעכבת
 את הקריעה (כי זא מועד לגר"מ חותה סי' תקס"א).

ו. הקריעה צריכה להיות בעמידה (שו"ע ס"ד), וקורע טפח (8 ס"מ) בצד שמאל [ואם קרע בצד ימין אין זה
 מעכב (בית מועד לגר"פ קורח ח"ב פ"ה ס"יה)] באזור הלב (משנ"צ ס"ק יג, כה"מ ס"ק כב). הקריעה ביד (שו"ע ס"ד)
 ולא בכלי (משנ"צ ס"ק יב) כגון: מספרים, סכין וכדו' [אבל מותר לעשות פתח בכלי ואז קורע ביד (חזו"ע
 אכלות ח"א)].

הקריעה בחולצה בלבד [ולא בגופיה] בסוודר בג'קט וכדו' (לקו"י ס"י, פסקי תשובות ס"ד, תשובות והנהגות לגר"מ
 שטרנבוך ח"א סי' שלח ועוד).

הקריעה אינה מתאחה לעולם (שו"ע ס"ד), אבל יכול לחבר על ידי סיכת בטחון (ילקו"י ס"ט) או לתפור
 תפירות גסות באופן שלא מתאחה (משנ"צ שו"ע ס"ט).

אשה הקורעת עליה לקרוע בצנעה שלא לפני אחרים ומיד לאחר הקריעה תסגור את הקרע בסיכת
 בטחון משום צניעות (ילקו"י ס"יב) [ואם אין לה בגד מתחת ואין לה סיכת בטחון לסגור - לא תקרע
 משום צניעות] (ד.ע.).

ז. הבא לכותל המערבי ויודע שיצטרך לקרוע, רשאי לכתחילה כשמיגיע לשם ללכת לשירותים
 וללבוש חולצה ישנה, לצאת החוצה ולקרוע [או ללבוש על החולצה שלו את החולצה הישנה ולקרוע
 את הישנה] ויכול להוריד את החולצה הישנה הקרועה מיד וללבוש את חולצתו ואינו חייב להסתובב
 בכותל עם הקרע (פסקי תשובות ס"ד, ילקו"י ס"יג).

הסבר: מכאן עיצה טובה שאדם ישמור בביתו את חולצותיו הישנות ולא יזרקם, וכל פעם שבא לכותל יקח
 אחת מהחולצות הישנות ומספרים ופתק שכתוב בו את הפסוק שמובא בהלכה ה. ויכול לקחת כל פעם את
 אותה חולצה ישנה הקרועה ולקרוע עוד קרע [אפשר עד 5 פעמים במרחק של 3 אצבעות בין קרע לקרע] (ילקו"י
 ס"ט, פסקי תשובות ס"ט וס"ק 18).

* בד"כ אדם עשוי לשכוח לקחת אתו חולצה ישנה לכותל ולכן העיצה לכך:

- אם נוסע בד"כ במכונית פרטית - ישים חולצה ישנה באופן קבוע במכונית + מספרים
- אם נוסע בד"כ בתחבורה ציבורית - ירשום בלורד לא מחיק על ה"רב קר" כשאסע לכותל לא לשכוח
 לקחת חולצה ישנה.

ח. יש נוהגים שלפני שמגיעים לכותל המערבי מקנים את כל הבגדים שלבושים בהם לחבר בקניין
 סודר שיהא שלו ליום אחד [ממילא הבגד שעליו אינו שלו לא יכול לקרועו] בכדי להיפטר מקריעה,
 אך אין לעשות כן לכתחילה (מר"ן הרשל"צ יצחק יוסף-ילקו"י ס"ט, מר"ן רבי בן ציון אבא שאול-שו"ת אור לזיון
 ס"ט, הגאון שלמה זלמן אויירבך - הערות למועד קטן עמ' תלו, פסקי הלכות ס"א, הגאון שמואל הלוי ואזנר (שו"ת שצט הלוי
 ח"ז סי' עה) - אבני י. וכן המפקירים בגדיהם כדי להיפטר מחובת הקריעה אינו מועיל (שו"ת אבני יספה
 לגר"י פינהגלר ח"א סי' רכט ילקו"י ס"ט).

הסבר: אותם המתחמקים מלקרוע את הבגד ע"י שנותנים במתנה לאחר אינם עושים נכון וכדאי הוא בית
 אלוקינו לאבד עליו חולצה אחת (ילקו"י עמ' תקל"ה). [אפשר לכתחילה ע"י חולצה ישנה כאמור בסעיף קודם].

ט. ספרדים: חתן וכלה בתוך שבעת ימי המשתה [או קודם החופה] שהגיעו לכותל המערבי [ואינם
 תושבי ירושלים] הנכון שייקחו עמהם חולצה ישנה וילבשו על חולצתם ויקרעו, ויסירו את
 החולצה הישנה, ואם אין להם בגד אחר גדול כבוד הבריות ואינם צריכים לקרוע, וכן כל המלווים
 של החתן והכלה יעשו כנ"ל (ילקו"י ס"כ).

אשכנזים: חתן וכלה המגיעים לכותל בתוך שבעת ימי חופתם, אין להם לקרוע (נטע גבריאל זין
 המלכים ח"ב עמ' תקפ"ו).

י. נער בר מצוה ואורחיו שעולים לכותל המערבי ביום בר המצוה, צריך שיביאו איתם בגד ישן כדי
 שיוכלו לקרוע אותו בהגיעם לכותל (נטע גבריאל לגר"ג זינגער הל' זר מלוא פ"ג סי' י"א) ואם לא הכינו
 חולצות יחפשו פתרון אחר.

יא. אסור באיסור חמור להיכנס בזמן הזה להר הבית, מקום בית המקדש כולל כל שטח ההיכל
 והעזרות [כל שטח הר הבית למעלה] מפני שכולנו טמאי מתים והנכנס לשטח בית המקדש
 וטומאתו עליו [כפי שמצוי] חייב כרת (ילקו"י ס"ח, שו"ת אור לזיון ס"ד, ועוד).

לעלון האיחוד דרושות תרומות למימון העלונים שנשלחים לרחובות על מנת שנוכל להמשיך
 לספק להם עלונים * כל תרומה תתקבל בברכה טל: 08-8644452